

35864
GK-74

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 30824082-610 379
Konu : Bursa Milletvekili
Sena KALELİ'nin
Yazılı Soru Önergesi

.../.../2014
17 Şubat 2014

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 30.12.2013 tarihli ve 43452547-120.07-157099 sayılı yazınız.

Bursa Milletvekili Sena KALELİ'nin Bakanlığımıza yönelttiği, TBMM 7/35844 Esas sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevabımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

İDRİS GÜLLÜCE
Bakan

EK :
Cevap Yazısı (4 sayfa)

**BURSA MİLLETVEKİLİ
SAYIN SENA KALELİ'NİN
TBMM 7/35844 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT
SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR :

Yüzölçümünün % 92'sinin deprem bölgesi olduğu ve nüfusunun % 95'inin deprem tehlikesi altında yaşadığı ülkemizde her yıl on binlerce bina inşa edilmektedir. Ancak uygulamada olan Yapı Denetim Sistemi ile sadece "bina inşa sisteminin" denetimi yapılmaktadır. Bu denetim, binanın oturacağı zeminin özelliklerini, sondajları, sondajlardan alınan numunelere ilişkin laboratuvar çalışmaları ile jeolojik - jeoteknik etüd ve projeleri kapsamamaktadır. Ancak ne yazık ki bu gerçek görmezden gelinmekte, yanındaki parsellere 3 - 4 kat müsaade edilmesine karşın aynı bölgedeki binalar için TOKİ'ye 13 kat müsaade verilmekte, bu da yetmezmiş gibi 13 kat izne rağmen 23 kat yapılan binalarla insan hayatı hiçe sayılmaktadır. Oysa yapıların temel taşıyıcı sistemlerinin doğru projelendirilmesinin en önemli unsuru jeolojik - jeoteknik etütlerdir. Bu gerçek sadece son birkaç yıllık dönemde yaşadığımız, Kütahya-Simav ve Van depremlerinin yol açtığı can ve mal kayıpları ile bir kez daha gözler önüne serilmiştir. Bu doğrultuda zarar azaltıcı en önemli unsurlardan biri olan yapı üretim ve denetim sisteminin, her yönüyle bütünlüklü ve güvenli denetim süreçlerini de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu bağlamda;

1- Türkiye'nin bir deprem ülkesi olduğu ve her yıl on binlerce binanın inşa edildiği gerçeğiyle mevcut yasalar ve denetim sistemi, olası depremlerin ve afetlerin yaratacağı can ve mal kaybını önlemek adına yeterli midir?

2-Yapı Denetim hizmetinin piyasa koşulları yerine kamusal bir görev ve sorumluluk olarak görülmesi, toplumun can ve mal güvenliği için yapı üretim ve denetiminde odalarının kamusal denetim adına sürece müdahilliklerinin arttırılması için kanunun yeniden revize edilmesi konusuna bakanlık olarak yaklaşımınız nasıldır?

3-Yapı Denetim Sisteminin arsanın imar parseline dönüştüğü aşamadan başlamak üzere "etüt-proje ile etüt-projeje uygun yapı üretim" süreçlerini de denetleyecek bir kapsama kavuşturulması konusunda bir çalışmanız var mıdır? Yoksa bu sürecin önemsiz olduğunu mu düşünüyorsunuz?

4-Yapı üretiminin temel basamağı olan "etüt-proje" süreçleri kapsamındaki "jeolojik- jeoteknik etütler-sondaj ve laboratuvar" çalışmaları bünyesinde jeoloji mühendislerinin de mutlaka denetim sisteminin önemli bir unsuru haline getirilmesi ve yetkili idarelerde jeolojik - jeoteknik Etüt birimleri kurulmasına yönelik yaklaşımınız nasıldır?

5-Yerel yönetimler ile yapı denetim kuruluşlarında jeoloji mühendisi istihdamının yasal zorunluluk haline getirilmesi konusunda bir çalışma yapılacak mıdır?

6-Afet ile güvenli yapı üretim ve denetim süreçlerinin, temel unsurlarından olan jeoloji mühendisliği hizmetleri ve jeoloji mühendislerinin yapı denetim sistemi içinde yer alması için Yapı Denetim Kanunu ve Uygulama Yönetmeliğinin revize edilmesine yönelik bir çalışma yapılacak mıdır?

7- Bursa Doğanbey'de 13 kat müsaadeye rağmen 23 katlı gökdelenlerin dikilmesine neden göz yumulmuştur? Buradaki arazi yapısıyla ilgili jeolojik ve jeoteknik etütler yapılmış mıdır? Olası bir depremde TOKİ Doğanbey konutlarında meydana gelecek can ve mal kaybından kim sorumlu olacaktır?

CEVAPLAR:

1-2001 yılından önce ülkemiz genelinde mülkiyeti özel şahıs ve kuruluşlara ait parsellerde inşa edilen yapıların denetimi 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 28 nci maddesi uyarınca fenni mesul mimar ve mühendislerce yürütülmekteydi.

Ancak 1999 yılında meydana gelen Gölcük ve Düzce depremlerinde mevcut yapı stokunda meydana gelen hasar ve yıkımların en büyük nedenin inşa edilen yapıların projelendirme ve yapım aşamasında ki denetiminin sağlıklı yapılamamasından kaynaklandığını bize göstermiş olup denetim sisteminin gözden geçirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur.

Bu gereklilikten hareketle inşaat sektöründe olası felaketlerde can ve mal güvenliğini sağlayacak güvenli yapılar elde edilmesi ve yapı kalitesinin artırılmasını amaçlayan yeni bir denetim sisteminin kurulması amacıyla, 13.08.2001 tarihinde 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun öncelikle 19 pilot ilde uygulanmaya başlanmıştır. Yaklaşık 10 yıllık pilot uygulama sonrasında 01.01.2011 tarihinde Yapı denetim kapsamı 81 ile yaygınlaştırılarak ülke genelinde uygulanmaya başlanmıştır.

Söz konusu Kanun kapsamında yer alan yapıların denetim modeli özetle, Bakanlığımızdan denetçi belgesi almış mimar ve mühendisleri bünyesinde istihdam eden, yine mimar ve mühendis ünvanlı ortaklardan müteşekkil ve Bakanlığımızdan izin belgesi almış konusunda uzman olan yapı denetim kuruluşları tarafından üstlenilmesi şeklinde kurgulanmıştır.

Kanunun 2011 yılı itibari ile 81 İl genelinde uygulamasına geçilmesi kararında; 19 pilot ilde 4708 sayılı Kanun uyarınca yapı denetim kuruluşlarının denetimi altında inşa edilen yapılar ile diğer 62 ilde 3194 sayılı İmar Kanununun öngördüğü fenni mesullerin denetimi altında inşa edilen yapılardan elde edilen verilerin karşılaştırılması ile elde edilen sonuçlar büyük önem taşımaktadır. Aşağıda yer alan ve ülkemizin yakın geçmişinde denetim sektöründe yaşananlar ile sektördeki gelişim ve değişimi de bir nevi özetleyen duruma ilişkin elde edilen sonuçlar vasıtasıyla alınan kararın ne denli doğru olduğu görülmektedir.

-Yapıların taşıyıcı sistemi yönünden statik-betonarme projeleriyle uyumu konusunda %91'e ulaşan başarı sağlanmış olduğu,

-Yapı kalitesinin artmış olduğu,

-Ruhsat vermeye yetkili idarelere ait dosyalarda, ruhsat ve eklerine ilişkin belge ve projeler ile yapım sürecinde gerçekleştirilen işlere ilişkin belgelerin daha sağlıklı bir şekilde yer aldığı,

-Yapılarda beton basınç deneyleri ile çelik çubukları çekme deneylerinin yapılmış olduğu, bunlara ilişkin kalıp, donatı ve beton döküm tutanaklarının da dosyalarında mevcut olduğu,

-İmar planına, sığınak, yangın, otopark, özürlü standartları, enerji verimliliği yönetmeliklerine uyum konusunda belirgin bir düzeye ulaşıldığı,

-Yapıların bitimi sonrası "yapı kullanma izin belgesi" alınması konusunda yapı denetim kuruluşlarının yönlendirici olduğu,

-CE işaretli malzeme kullanımına büyük ölçüde uyulduğu,

-İmar planı, fen, sanat ve standartlara uygun yapılaşma için yapı denetim kuruluşları ve idarelerce etkin denetim sağlanmaya çalışıldığı tespit edilmiştir.

Kanun kapsamında proje müelliflerinin ruhsat eki projeleri Bakanlığımızca yayınlanan formlar ışığında denetlenmekte ve bu denetlemede deprem bölgelerinde yapılacak yapılara ilişkin mevzuatlar, zemin-temel etüdü raporları ve standartlar da göz önünde bulundurulmaktadır. Yapım aşamasında, kullanılan malzemelerin standartlara, fen ve sanat kurallarına uygunluğu alınan numunelerin ve sonuçlarının kayıt altına alınmasıyla sağlanmaktadır. Yapının ruhsat eki projelere ve ilgili mevzuata uygun olarak yapılması ise denetimi gerçekleştiren denetçilerin yapım işinin başından sonuna kadar sürekli kontrolü ve bu uygulamaların tutanaklarla kayıt altına alınması ile sağlanmaktadır.

İlgili mevzuatlar ile tanımlanan kaliteyi ve nitelikleri sağlamakla mükellef olan yapı denetim kuruluşlarının denetimi, illerde Çevre ve Şehircilik Müdürlüklerimiz bünyesinde oluşturulan Yapı Denetim Birimleri tarafından 12.09.2011 tarih ve 6404 sayılı Genelgemizin 9'uncu maddesinin "Yapı denetim kuruluşları Bakanlığımızca belirlenen denetim prosedürüne uygun olarak Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından bir takvim yılı içinde en az iki kez büro ve altı kez Şantiye denetimine tabi tutulacaklardır." hükmü gereği gerçekleştirilmektedir.

Kanunla kendine verilen sorumlulukları yerine getirmediği tespit edilen kuruluşlara ve denetçilerine Bakanlığımız tarafından kanunun 8 inci maddesi uyarınca geçici faaliyet durdurma ve belge iptali cezaları uygulanmakta, ilgili idare yetkilileri hakkında ise işlem yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına bildirimde bulunmaktadır.

Ayrıca 4708 sayılı Yapı Denetim Hakkında Kanuna aykırı hareket edenler hakkında aynı Kanun'un "Ceza Hükümleri" başlıklı 9 uncu maddesi uyarınca, Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunulmakta ve mimar ve mühendislerin bağlı olduğu meslek odalarına bildirimde bulunulmaktadır.

Sonuç olarak ülkemizde ki yapı denetim sisteminin iyiye gittiği görülmekle birlikte aksayan yönleri de bulunmaktadır. Aksayan yönlerin ortadan kaldırılmasına yönelik mevzuat çalışmaları Bakanlığımızca sürdürülmektedir.

2- Bakanlığımızca, yapı denetimi sistemi içerisinde meslek odalarının bilgi birikiminden daha çok faydalanabilmek için 12.09.2011 tarih ve 6404 sayılı Genelgemizin 5 nci maddesiyle ve yine Kanunun 4 üncü maddesiyle "İl Yapı Denetim Komisyonları, yapı denetim kuruluşlarına izin belgesi verilmesi hariç Kanunda belirtilen diğer görevleri yapar." hususu düzenlenmiş olup, il yapı denetim komisyonları, hizmetin yerinde ve en kısa sürede verilmesi, sorunların yerinde çözümlenmesi, uygulama süreçlerinin uzamaması, ve ileride telafisi imkânsız durumlarla karşı karşıya kalınmaması amacıyla yapı denetim kuruluşlarına izin belgesi verilmesi görevi dışında kalan ceza uygulamaları dahil merkez yapı denetim komisyonunca gerçekleştirilen bütün görevleri yürüteceklerdir. Bu komisyonlara komisyonun gerekli görmesi halinde meslek odalarından ve yapı denetim kuruluşlarından oy hakkı olmaksızın uzman davet edilebilir." şeklinde düzenlemeye gidilmiştir. Böylece İl Yapı Denetim Komisyonlarımızın yapı denetim kuruluşlarına ilişkin değerlendirmelerde bulunduğu toplantılara gerek görmeleri halinde meslek odalarının temsilcilerini de çağırmasının önü açılmıştır.

Çalışmaları devam etmekte olan yeni yapı denetim sistemine ilişkin yazılım çalışmalarında meslek odaları ile entegrasyon sağlanarak, 4708 Sayılı Kanun kapsamındaki işlerde görevlendirilecek denetim elemanları (Denetçi, Kontrol Elemanı), şantiye şefleri ve proje müelliflerinin meslek odası kayıtlarının ve mesleki kısıtlılığının olup olmadığının kontrol edilmesi, aynı

zamanda meslek odalarınca mimar ve mühendislere verilecek mesleki kısıtlılıkların sistem üzerinde anında işlenilmesi sağlanacaktır. Böylece bürokrasinin ortadan kaldırılarak yapı denetim sisteminin daha etkin ve verimli çalışması hedeflenmektedir.

Ayrıca, yukarıda da belirtildiği üzere 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun revizyonuna ilişkin çalışmalar Bakanlığımızca sürdürülmektedir.

3- Yapı Denetim Kuruluşlarının görevi zaten ruhsat aşamasından önce etüt ve proje denetimiyle başlamakta olup, belirtilen sürecin Bakanlığımızca önemsenmemesi gibi bir durum söz konusu değildir.

Yapı Denetim kuruluşlarının etüt ve proje denetimine ilişkin görevleri gerek Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin (a) bendinde gerekse bu Kanuna dayalı olarak çıkarılan Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliğinin 5 nci maddesinin ikinci fıkrasında detaylı olarak açıklanmıştır.

4,5,6- Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği'nin 57 nci maddesinin beşinci fıkrasında zemin etüt raporunun hazırlanmasına ilişkin esaslar ve ihtiva etmesi gereken çalışmalar detaylı bir şekilde açıklanmış ve bu raporlar yapı ruhsatının eki statik projenin ayrılmaz bir parçası olarak tanımlanmıştır.

4708 sayılı Kanun kapsamında kalan yapılara dair hazırlanacak zemin etüt raporlarına ilişkin deneylerin Bakanlığımızdan izin belgeli zemin laboratuvarlarında yapılması gerekmekte olup, söz konusu laboratuvarların Bakanlığımızdan izin belgesi alabilmesi için bünyesinde mutlaka denetçi belgesine sahip en az bir jeoloji mühendisi istihdam etmelidir. Ayrıca zemin etüdüne ilişkin deneylerin mutlaka denetçi belgesine sahip jeoloji mühendisi tarafından imzalanması gerekmektedir.

Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'nin 5 nci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi "Zemin ve temel etüdü raporunun hazırlanmasına ilişkin esaslara uygun olarak bir zemin etüdü raporunun olup olmadığını tespit ederek uygunluk görüşü verir. Raporun uygunluğunu tespit için, bünyesinde konu ile ilgili yeterli teknik eleman bulunmadığı hâllerde hizmet satın alabilir." uyarınca yapı denetim kuruluşlarının inşa edilecek yapının statik projesine esas mevzuata uygun bir zemin etüt raporunun olup olmadığına ilişkin kontrolü yapması ve ilgili denetim elemanları vasıtasıyla bu rapora uygunluk görüşü vermesi gerekmektedir. Yapı Denetim kuruluşları mevzuat uyarınca zemin etüt raporlarına ilişkin uygunluk görüşünü proje ve uygulama denetçisi inşaat mühendisi ile birlikte ister hizmet satın alacağı ister bünyesinde istihdam edeceği jeoloji mühendisleri marifetiyle yapabilmektedir.

Buradan da anlaşılabacağı üzere jeoloji mühendisleri gerek zemin etüt raporlarının hazırlanması safhasında gerekse bunların denetimi safhasında etkin bir şekilde rol almaktadırlar. Mevzuatta uygulamalar sırasında karşılaşılan sorunlar Bakanlığımızca, gerek 4708 sayılı Kanuna, gerekse ikincil mevzuatına ilişkin yapılan çalışmalarda değerlendirilmektedir.

7- Konuyla ilgili kuruluş olan Toplu Konut İdaresi Başkanlığından alınan bilgiye göre, Başkanlık ile Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Osmangazi Belediye Başkanlığı arasında imzalanan 28.11.2006 tarihli protokol kapsamında 6 Etapta Bursa Osmangazi Doğanbey Kentsel Dönüşüm Projesi çalışmaları devam etmektedir. Protokolün 9 uncu maddesi gereği Bursa Osmangazi ve Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılan planlama ve projelendirmeler sonucu ortaya çıkan proje Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca gerekli teknik ve hukuksal çerçeve uyarınca uygulamaya geçirilmiştir. Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca herhangi bir kat artışı yapılmamış olup, mevcut plan verilerine uyulmuştur.